

OPONENTNÍ POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Roman Lavička

BcA. Zdeněk Kovářík

Restaurování sochy sv. Jana Evangelisty z niky domu č.p. 60 v Dačické ulici ve Slavonicích, výzkum a porovnání chování vápenných nanosuspenzí pro zpevňování.

Vedoucí práce: MgA. Jakub Ďoubal, Ph.D.

Konzultanti: Ing. Renata Tišlová, Ph.D.; Ing. Petra Lesniaková, Ph.D.;

Mgr. Vladislava Říhová, Ph.D.

Předložená diplomová práce je rozčleněna na dvě základní části – praktický případ restaurování vápencové sochy sv. Jana Evangelisty ze Slavonic a oddíl zahrnující výzkum nových nanomateriálů na bázi vápna, jejich vlastnosti, využití v restaurátorské praxi.

V první části, která představuje přibližně jednu třetinu předložené diplomní práce, je detailně a metodologicky správně navržen, proveden a dokumentován restaurátorský postup při obnově kvalitní barokní sochy včetně unikátně dochované polychromie. Restaurátor za odborného vedení a dozoru svého školitele příkladně zvládnul nejen samotný fyzický proces restaurování, ale i přípravnou fázi z hlediska průzkumů, zkoušení navržených postupů čištění, snímání, a nezanedbal ani někdy opomíjenou historickou rešerši, která může poskytnout pro koncipování restaurátorského zásahu zásadní informace, což se zde bohužel úplně nenaplnilo. Celý restaurátorský proces, respektive jeho jednotlivé kroky jsou zde podrobně dokumentovány jak písemně, tak i dostatečným počtem ilustrativních fotografických záběrů. Během pravidelných konzultací v restaurátorském ateliéru se svým vedoucím diplomového projektu a zástupcem příslušného odborného pracoviště Národního památkového ústavu v Českých Budějovicích, diplomant prokázal schopnost samostatného a aktivního přístupu

k řešení problematiky, který se projevoval precizním plněním zadání a požadavků na provedení vzorků čištění, retuše, případně doplňování poškozených částí. V diskuzích pak prokázal potřebné kritické uvažování při řešení jednotlivých etap s výbornou schopností své stanovisko obhájit náležitými argumenty.

Tato část diplomové práce je z hlediska rozsahu a kvality provedení výborným příkladem pro zpracování standardní restaurátorské zprávy, která by při pochopitelném zestručnění měla obsahovat všechny základní body zpracované v této části diplomové práce a stanovené vyhláškou č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění vyhlášky č. 139/1999 Sb. a vyhlášky č. 538/2002 Sb., účinný ke dni 1. ledna 2003, část Obnova kultur. památek (k § 14 zákona), § 10, odstavec 4. Tedy komplexní vyhodnocení průzkumných a výzkumných prací, dokumentaci provedeného restaurování, popis použitých technických a technologických postupů, popis použitých materiálů, nová zjištění o kulturní památce a pokyny pro další ochranný režim, fotodokumentaci jednotlivých fází restaurování a výsledného stavu, další dokumentaci podle povahy věci, předávací protokol a vyčíslení nákladů restaurování.

V druhé, převažující části práce si diplomant velmi vhodně zvolil téma aplikace nanomateriálů na bázi vápna pro zpevňování porézních vápenců, které vychází z jeho restaurátorské praxe při obnově poškozených sochařských děl a mohlo by tak přinést poznatky užitečné nejen jemu, ale i kolegům z oboru i památkové péče. Vybraný úkol příkladně řeší rozdělením na přípravnou teoretickou a praktickou experimentální část.

V úvodu shromáždil a přehledně utřídil základní informace o klasifikaci vápenců z hlediska výskytu, charakteru, mechanických a chemických vlastností a historického užití. Materiálu, který byl v převážné míře těžen v Dolním Rakousku, exportován a používán zejména v období baroka pro sochařská díla tvořící součást staveb i volné krajiny na jihu Čech a jižní Moravě. Zejména exteriérová díla vykazují po dvou, třech stoletích výrazný stupeň degradace nejen ve své povrchové, pohledové části, ale zejména skrytě v úbytku pojiva potřebného k zachování soudržnosti struktury horniny biologického původu. Zdeněk Kovářik se zabývá a přehledně člení rovněž typy poškození vápence z hlediska chemických reakcí, které jsou většinou výsledkem působení vnějšího prostředí. Diplomant, stejně jako celá obec restaurátorů a památkářů hledají nové možnosti, jak tento proces zvrátit a zachránit tak unikátní sochařská díla jako součást našeho kulturního dědictví.

Vzhledem k nové a ne zcela vyzkoušené metodě zpevňování vápenců pomocí nanosuspenzí se z metodologického a etického hlediska zcela správně rozhodl svůj výzkum realizovat nikoliv na historickém originálu restaurované sochy sv. Jana Evangelisty ze Slavonic, nýbrž na dovezených vzorcích vápence z historických těžebních lokalit v Dolním Rakousku. Teoretické předpoklady ohledně vlivu složení, použitého rozpouštědla, velikosti částic, jejich koncentrace a doby působení nanosuspenzí na výsledek zpevnění ověřoval s pomocí moderní laboratorní techniky. Své poznatky pečlivě utřídil a vyhodnotil jak ve formě tabulek, tak i přehledného grafického zpracování, které doprovází množství kvalitních a z hlediska výzkumu obsahově významných fotografií provedených vzorků pořízených mikroskopem. Díky dobře zvolenému plánu výzkumu a vhodně zvoleným otázkám se mu podařilo pomocí experimentálních metod zodpovědět v rámci možností základní otázky a definovat předpoklady pro úspěšné použití zvolených nanosuspenzí v restaurátorské praxi.

Diplomant tak došel ke střizlivým, ale o to cennějším názorům na možnost využití nanosuspenzí vápna při zpevňování porézních druhů vápence. Spolehlivě tak ověřil a potvrdil celkem logický předpoklad, že pro účinné použití jsou vhodné opakované aplikace roztoků s nižší koncentrací. Podrobně se zabýval a patřičně zohlednil problematiku studované technologie, tedy možnost vytvoření okrového zákalu na povrchu materiálu při nevhodně provedené aplikaci a koncentraci. Došel k velmi důležitému a poněkud znepokojivému závěru, že studovaná skupina nových konsolidantů nevykazuje tak vysokou schopnost zpevnění materiálů, jak by se z povahy porézního vápence, vápenné nanosuspenze a jejich vzájemné reakce dalo očekávat. Z výzkumu vyplynulo, že z hlediska účinku a trvanlivosti jsou méně stabilní příliš malé částice vápna. Na druhou stranu zpevňovací schopnost nanosuspenzí není zanedbatelná, přináší snížení nasákavosti a zvýšení modulu pružnosti u ošetřeného materiálu. Ve srovnání s dosud používanými prostředky na zpevňování však vykazují nanosuspenze z hydraulického vápna prozatím výrazně menší účinky. Výzkum prokázal, že se při aplikaci podařilo předpokládanou hydraulickou reakci rozvinout jen velmi omezeně, anebo byla něčím významně zpomalena. I když se potenciál studovaných konsolidantů jeví jako velmi slibný, vyžádá si jejich širší uplatnění další výzkum, jehož základy diplomant úspěšně zvládnul. Vzhledem k přehledné struktuře práce, jejím výsledkům a kvalitní obrazové dokumentaci by ji bylo vhodné po jistých úpravách a zestručnění publikovat v odborném tisku.

Na závěr lze konstatovat, že předložená práce splnila cíle vyplývající z názvu a úvodu obou částí. Diplomová práce je zpracovaná na velmi vysoké úrovni, z hlediska obsahu náležitě a přehledně členěna. Projev diplomanta je věcný a srozumitelný, veškerá východiska, postup a závěry přehledně a stručně formulovány a dokumentovány, nechybí ani patřičný odkaz na odbornou literaturu zabývající se zvoleným tématem. Lze ocenit, že problematika přesahující diplomantovo školení, respektive archivní rešerše nezanedbal a s ohledem na své schopnosti zadal profesionálním historikům. Z formálního hlediska je práce dobře graficky pojata a jediným, byť vzhledem k rozsahu a významu předložené práce zanedbatelným nedostatkem, jsou překlepy, které však vznikly pouze jako důsledek autorovy vyčerpání a potřebného zaujetí pro praktickou stránku restaurování.

K předložené práci nemám žádné připomínky a mohu ji jako oponent jednoznačně doporučit k obhajobě s hodnocením – výborně.

V Českých Budějovicích, 15. září 2016

PhDr. Roman Lavička, Ph.D.

oddělení restaurování

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště Č. Budějovice

Senovážné náměstí 6

370 21 České Budějovice

e-mail: lavicka.roman@npu.cz

Roman Lavička, Oponentní posudek diplomové práce: BcA Zdeněk Kovářík, *Restaurování sochy sv. Jana Evangelisty z níky domu č.p. 60 v Dačické ulici ve Slavonicích a výzkum a porovnání chování vápenných nanosuspenzí pro zpevňování.* – České Budějovice, 15. září 2016